

Omslag nodig om van toenemende automatisering en hogere defensie-uitgaven te profiteren

Concurrentie China steeds heviger voor traditionele machinebouwers

Amsterdam, 13-03-2025

De machine-industrie staat als economische groeiparel bekend vanwege een bovengemiddelde groei van 9,5% per jaar tussen 2013 en 2023. Die groei komt vrijwel volledig voor rekening van de chipmachinemakers, onder aanvoering van ASML. De traditionele machine-industrie staat daarentegen onder druk. De marktomstandigheden zijn voor traditionele machinebouwers structureel uitdagend door toenemende concurrentie vanuit China. Daar komen mogelijk nog forse Amerikaanse invoerheffingen bovenop, terwijl de productiebelemmeringen, zoals personeelskrapte nog groter blijven dan in andere industrieën. Personeelskrapte zorgt tegelijkertijd voor een prikkel om te automatiseren en dus voor een grotere machinevraag bij afnemers, de productiebedrijven. Daarnaast profiteren machinebouwers die aan (toeleveranciers van) bedrijven in de defensie-industrie leveren in toenemende mate van de stijgende defensie-uitgaven. Om de groeikansen te pakken is er wel een omslag nodig: snellere adoptie van nieuwe digitale technologieën zoals AI in klantbediening en eigen bedrijfsprocessen en een totaalpakket aan dienstverlening vergroten het onderscheidend vermogen. Dit en meer stelt ING Research in haar vandaag verschenen Sectorstudie Machine-industrie.

ING Sectorbanker Industrie, Gert Jan Braam: "De groei van de machine-industrie is de afgelopen tien jaar zeer fors, maar heeft wel twee gezichten. Chipmachinemakers groeiden versneld, overige machinebouwers bleven hierbij achter. Zij doen er goed aan innovatie op één te zetten. Nieuwe digitale oplossingen en het uitbouwen van de dienstverlening, gericht op procesoptimalisatie en het verhogen van de productiviteit van industriële klanten, zorgt voor een sterkere internationale marktpositionering voor de machinebouwer."

Aangekondigde invoerheffingen zouden machines op groeiemarkt VS fors duurder maken

De VS is de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden voor Nederlandse machinefabrikanten en is nu de tweede afzetmarkt na Duitsland. In 2024 had 8% van de machine-export de VS als bestemming. In 2022 was dit nog 6,5%. De groeiende verkopen van chipmachines aan de VS hebben hier een grote rol in gespeeld. Hoewel het voor de export positief is dat de Amerikaanse economie voorlopig fors groeit, kan een omvangrijk deel van de machine-export door Amerikaanse invoerheffingen worden geraakt wanneer de plannen voor 25% invoerheffing op alle Europese producten doorgaan.

Groei wel mogelijk door digitalisering, verduurzaming en hogere defensie-uitgaven

Ondanks de voor veel machinebouwers lastige marktomstandigheden zijn er wel degelijk eindmarkten die over meerdere jaren gezien groeien. Naast de halfgeleidermarkt, die profiteert van AI, digitalisering en elektrificatie, groeit bijvoorbeeld ook de defensie-industrie de komende jaren. De Nederlandse overheid verhoogt haar defensiebegroting geleidelijk met zo'n €3 miljard en voor heel Europa gaat het mogelijk over honderden miljarden extra. Machinebouwers die direct of indirect aan de defensie-industrie leveren hebben daar baat bij. Een toenemende vraag is ook te verwachten vanuit technologieproducenten die elektrische en elektronische apparatuur en onderdelen maken die bedrijven helpen digitaliseren en verduurzamen. Denk aan het elektrificeren van productieprocessen, bouwen van datacenters en uitbouwen van energie-infrastructuur. Tot slot blijft ook de internationale agrifoodmarkt een stabiele groeibranche voor verdere automatisering.

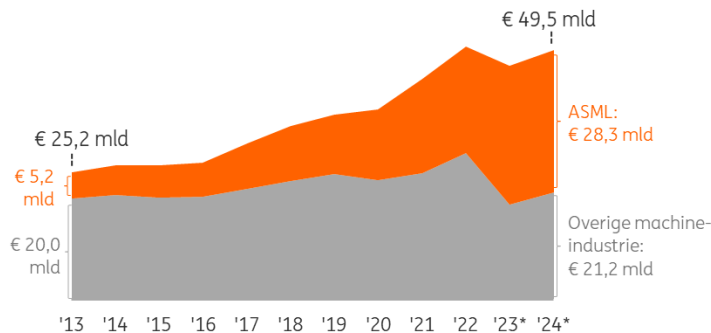
Omzet en winst traditionele machine-industrie blijven ook achter bij totale industriesector

De sterke groei van de mondiale halfgeleidermarkt heeft Nederlandse chipmachinemakers geen windeieren gelegd. In 2024 lag het aandeel van chipmachinefabrikanten – met ASML, ASM en Besi als grootste spelers – in de totale omzet van de machine-industrie op naar schatting 64% en dat van ASML alleen op 57%. De omzetgroei van de traditionele machine-industriesegmenten blijft niet alleen ver achter bij die van de chipmachine-industrie, maar ook bij die van de totale industriesector. In de laatste vijf jaren waarvoor landelijke jaarrekeningcijfers voor

de deelsegmenten beschikbaar zijn (2016 tot en met 2022) was de gemiddelde omzetgroei slechts 2,5% per jaar. Het segment voedselverwerkingsmachines kon als enige segment aan de 7% omzetgroei van de totale industriesector tippen, maar bleef daarmee nog wel ver achter bij de 19% omzetgroei per jaar van het chipmachinesegment. Ook de winstgroei bleef bij de traditionele machinebouwers ver achter met 3,5% per jaar tegenover 13% in de totale industriesector en meer dan 30% per jaar in het chipmachinesegment.

ASML goed voor meer dan helft omzet machine-industrie

Omzetontwikkeling ASML en overige machine-industrie

*O.b.v. voorlopige CBS-cijfers over omzetontwikkeling
Bron: CBS, ASML, ING Research

Groeiende concurrentie van Chinese machines

Niet alleen de langdurig stagnerende Europese economie en de handelsbelemmeringen zitten tegen, voor de langere termijn vormt vooral de concurrentie vanuit opkomende landen een bedreiging. Met name China zet stevig in op de export van machines. Waar het in het verleden nog vaak om minder goede kopieën ging, geven machinebouwers aan dat sommige Chinese machines tegenwoordig kwalitatief beter zijn dan Westerse machines. Daardoor valt de prijs-kwaliteitsafweging van klanten vaker in het voordeel uit van goedkopere Chinese alternatieven. De Nederlandse en Europese import van machines is daardoor sterk toegenomen. Zo groeide de totale Nederlandse import uit China de afgelopen tien jaar met gemiddeld 7% per jaar, terwijl de jaarlijkse groei van uit China geïmporteerde gespecialiseerde machines (14%), energieopwekkingsmachines (11%), machines voor algemene toepassingen (10%) en metaalbewerkingsmachines (8%) in diezelfde periode duidelijk hoger uitviel.

Personeelskrapte grootste bedrijfsmatige belemmering voor groei

Vergeleken met producenten in andere industriële subsectoren kampen bouwers, reparateurs en installateurs van machines bovengemiddeld vaak met productiebelemmeringen. Zij kennen relatief vaak beperkingen in productiemiddelen, zoals onderdelen en machinecapaciteit. Belangrijkste belemmering is echter de grote arbeidsmarktkrapte, vooral bij technische functies zoals ingenieurs, programmeurs en mbo-opgeleide vakmensen. De afgelopen tien jaar is het aantal in de machine-industrie werkzame personen met een derde gegroeid tot iets meer dan 100.000. Ondanks de sterke aanwas, behoort zij begin 2025 – net als de machine-reparateurs en -installateurs – tot de drie industrietakken met de grootste personeelskrapte. De grote personeelsvraag van chipmachinefabrikanten maakt het voor traditionele machinebouwers steeds moeilijker om geschikt personeel te vinden.

Producenten overige machine-industrie op kruispunt: innoveren of krimpen

Om de groeikansen te pakken is er wel een omslag nodig. De omzetgroei in de overige machine-industrie bedroeg tussen 2013 en 2022 naar schatting gemiddeld ruim 3% per jaar gemiddelde inflatie bedroeg in die periode zo'n 2,5%, wat betekent dat het verkoopvolume naar schatting met slechts zo'n 0,5% per jaar toenam. Een inschatting op basis van voorlopige cijfers laat zien dat zowel de omzet als het verkoopvolume in 2023 en 2024 per saldo zijn gekrompen.

Sneller adoptie nieuwe technologieën, meer schaalgrootheid en bredere klantbediening cruciaal voor groei

Fundamentele doorbraakinnovaties zijn niet altijd realistisch en ook niet altijd nodig om te groeien. Cruciaal is dat machinebouwers nieuwe technologische ontwikkelingen, zoals digitalisering en AI, weten aan te wenden om hun product- en dienstenaanbod concurrerender te maken. Toonaangevende bedrijven uit de overige machine-industrie die wij spraken gaven aan dat de technische vormgeving van de eigen hardware steeds minder

onderscheidend wordt. Naast het digitaal optimaliseren van interne bedrijfsprocessen, zijn schaalvergroting en een verbreding van de klantbediening cruciaal voor meer onderscheidend vermogen. Dit betekent meer nadruk op service, klantrelaties en het diepgaand begrijpen van klantproblemen om zo de klant te helpen bij het optimaliseren van de processen en daarmee zijn productiviteit te helpen vergroten. Dit onderscheidt Nederlandse en Europese machinebouwers van concurrenten uit opkomende economieën die veelal een beperktere service bieden.

Meer aandacht voor software in plaats van hardware

Het digitaal integreren van alle systemen in de fabriek en zelfs in de hele productieketen maakt door een grotere beschikbaarheid van data enorme verbeteringen in processen en producten mogelijk. De klant moet een nieuwe machine daarvoor wel goed met andere systemen kunnen koppelen en eenvoudig kunnen bedienen. Software is voor machinebouwers dan ook een steeds belangrijker onderdeel van het totaalpakket van productlevering en dienstverlening. Al met al zal het onderscheidend vermogen van machinebouwers meer verschuiven van de machine zelf, oftewel de hardware, in de richting van toegepaste software. In de klantbediening komt het accent meer op de rol van dienstverlener in plaats van pure producent te liggen.

- Einde bericht -

Persinformatie:

Robert Gunther, Media Relations ING Nederland, 06 502 57 879, Robert.Gunther@ing.com